

Valikaine „Karjääriõpetus”

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Õppeaines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks, tööjõuturule sisenemiseks ja väärtusloomesse panustamiseks ning arendavad iseseisvat otsustamisvõimet. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega. Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uue põlvkonna karjäärivalikuid ei piiraks stereotüüpsed soorollid (üldised jagatud arusaamad naiste ning meeste olemuse kohta). Õppijates kujuneb muutustega toime tulev, probleemide lahendamisele suunatud ja enesearengut väärtustav hoiak.

Õppeaine koosneb lähtuvalt karjääri kujundamise pädevuste mudelist neljast osast:

- 1) Eneseteadlikkuse arendamine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised, oskused ja hoiakud aitavad ennetada koolist väljalangevust.
- 2) Võimaluste analüüs toetab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas, väärtustada elukestvaid õpet ning mõista, et karjääripööre on tänapäeva kiires muutuvus töömaailmas loomulik isikliku karjääritee osa.
- 3) Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad eesmärgistamise ja planeerimise oskused ning teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Õpilane mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid, oskab karjäärialast infot hankida, analüüsida ja kasutada. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.
- 4) Tegutsemine. Õppija algatab ja viib ellu tegevusi erinevate elurollidega seotud eesmärkide saavutamiseks. Kujunevad teadmised ja oskused aitavad teha läbimõeldud valikuid oma karjääri kujundamisel, sealhulgas haridustee jätkamisel.

1.2. Ainevaldkonna õppeaine arvestuslik maht

Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb 35 ainetunnist. Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri kujundamist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes ja koolivälises tegevuses omandatud teadmised.

	Nädalatunde klassiti	
Õppeaine	9.kl.	Kokku
Karjääriõpetus	1	1

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilasi teavitatakse erinevatest töökeskkondadega tutvumise ja tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilased mõistavad hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning elukestva enesearendamise vajalikkust. Õpilased saavad teavet erinevatest õppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel.

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma karjääri kujundamise pädevusi, sh õpi-, suhtlemis-, koostöö- ja otsustamisoskusi ning info hankimise, hindamise ja analüüsimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ning iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsete ja õppimisvõimalustega, töösuhteid reguleerivate õigusaktide ning ettevõtlus- ja majanduskeskkonnaga.

1.4. Üldpädevuste kujundamine

Karjääriõpetuse õpitulemused ja nende saavutamiseks rakendatavad õppemeetodid toetavad teiste üldpädevuste (väärtus-, sotsiaalne-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtluspädevus) arengut ning lõimingut erinevate õppeainete ja läbivate teemadega. Mitmeid karjääri kujundamisega seotud mõisteid ja teemasid käsitletakse ka teistes õppeainetes, kuid sisu ja rõhuasetused on erinevad.

Kultuuri- ja väärtuspädevus	
Kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamiseks saab teadvustada töötamist kui panustamist väärtusloomesse teiste inimeste ja ühiskonna heaks; mõtestada tegevusi rohepöördega seoses jne, seda eriti töömaailma võimalustega (ametid, megatrendid) tutvumise ja eneseteadlikkuse arendamise võtmes.	• mõttetalgud • õpilaskonverentsid • muuseumides, näitustel, kinos käimine • külalisesinejate kaasamine • kohtumised teistsuguste kultuuritaustaga inimestega • ettevõtete külastamine • tunnid arvutiklassi ja raamatukogus • maailmakoristuspäeval osalemine • töövarjupäevad
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	
Seotus töö ja töötamise tähenduse ning eneseteostuse ja väärtusloome mõtestamise kaudu, teisalt seoses erisuste aktsepteerimise ja koostööoskuste arendamisega. Töömaailma ja enesetundmisega seotud teemade käsitlemisel saab luua usaldusliku	• Arutelud soostereotüüpidega, võimaluste paljususega • Ametite ja nende vajalikkusega seotud teemad

ja vaba õhkkonna, mis pakub võimalust arendada suhtlemisoskusi, avaldada oma arvamust, argumenteerida.	
Enesemääratluspädevus	
Enesemääratluspädevuse arendamine on kogu karjääriõpetuse keskmes nii õppesisu kui ka meetodite tasandil.	• eneseanalüüs (testid, harjutused, grupitööd) • kohtumine karjäärinõustajaga
Õpipädevus	
Õpipädevuse toetamiseks mõeldud õppetegevused ja käsitlevad teemad arendavad suutlikkust hankida õppimiseks, hobideks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet, seostada omandatud teadmisi varem õpituga, analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning kavandada selle põhjal õpitee jätkamine.	• CV ja motivatsioonikirja koostamine • tööintervjuu ja vestluse praktiseerimine • karjääriinfo ja infoallikad • õpimapi koostamine
Suhtluspädevus	
Õpilane suudab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada.	• rühmatöö jm aktiivõppe meetodite rakendamine • enese tutvustamine nii kõnes kui kirjas • intervjuu, vestluse praktiseerimine • rühmatööde ja individuaalsete tööde kirjutamine, esitlemine • avaliku esinemise oskuste omandamine • õppereisidest, matkadest osavõtt
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	
Karjääriõpetus saab suunata õpilasi märkama ja väärtustama reaal- ja loodusteaduste ning tehnoloogiaga seotud ameteid eri elualadel, nägema nende valdkondade tulevikuperspektiivi, kõrvutama oma isiksuseomadusi ja õpioskusi sellega, mida vajatakse insenerivaldkonnas.	• koostööprojektid ülikoolidega • karjäärikeskuste külastused • õpilasprojektides osalemine
Digipädevus	
Õpilased kasutavad digipädevusi karjääriinfoallikate otsimisel, hindamisel ja kasutamisel.	• digivahendite (arvuti, tahvelarvuti, nutitelefon) kasutamine vajaliku teabe leidmiseks • digitaalsete materjalide ja esitluste loomine • dokumentide vormistamine • e-posti kasutamine (e-kirja kirjutamine)

	• õigekeelsuse kontrollimine erinevate veebikeskkondade abil
Ettevõtlikkuspädevus	
Aktiivne kaasatus ja tegutsemine aitavad arendada eneseteadlikkust, luua ja arendada suhteid, avastada enda jaoks uusi ja huvipakkuvaid ameteid ja õppimisvõimalusi. Ei piirduta ainult tegutsemistasandiga, vaid järgneb kogemuse juhendatud analüüs.	• õpilasprojektid- ja ideed • innovaatilised lahendused õpilaste poolt • karjäärpäevad • ürituste korraldamine ja läbiviimine

1.5. Ainevaldkonna lõimingu rakendamise viisid

Ainevaldkond	Karjääriõpetus
Aine	
Eesti keel ja kirjandus	Teksti lugemine, mõistmine ja analüüsimine. Infootsing erinevatest allikatest. Eneseanalüüsid, isiksuseomaduste testid (sõnavara, sõnaliigid, eneseväljendus). Suuline eneseväljendus, diktsioon, CV ja motivatsioonikirja koostamine, kirjalik eneseväljendus.
Matemaatika	Kulude ja tulude analüüs, arvutamine, eelarve koostamine. Tabeli, graafiku, diagrammi koostamine ja lugemine.
Sotsiaallained	Isiksuseomaduste, hobide, võimete ja oskuste tundmine, enda tugevuste leidmine, enda ja teiste väärtustamine, enesehinnang. Õpistiilid ja õpiharjumused. Koostööoskuse arendamine. Esinemisoskus- ja julgus. Õppimine ja töömaailm. Karjäärivalikud, karjääri planeerimine, õppimisvõimalused, karjäärinõustamine.
Kunstiained	Slaidide esitlused, plakatite kujundamine ja esitlemine.
Tehnoloogia	Õpilasprojektide ideede realiseerimine.
Kehaline kasvatus	Õppekäigud, matkad, õuesõpe.
Informaatika	IKT vahendite kasutamine. Info otsimine. Õppefilmid. Interaktiivsed töölehed. AI kasutamine.

1.6. Läbivate teemade käsitlemine

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine	
Õpilane arendab oma iseseisva õppimise oskust. Õpilane arendab oma õpi-, suhtlemis-, koostöö- ning otsustamisoskusi. Õpilane saab teavet ainevaldkonnaga seotud edasiõppimise ja karjäärivõimaluste kohtaning mõtestab oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise	Rühmatööd. Iseseisev õppimine. Eneseanalüüs. Erinevate ametite/elukutsetega, haridus- ja koolitusvõimalustega tutvumine. Isikliku karjääriplaani koostamine. Karjäärinõustamine.

protsessi, kellel on valmisolek ja oskused teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast.	
Keskkond ja jätkusuutlik areng	
Õpilasel kujuneb säästev suhtumine ümbritsevasse. Õpilane väärtustab elukeskkonda. Õpilane võtab isikliku vastutuse jätkusuutliku tuleviku eest ning omandab sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumisnorme. Õpilane teadvustab ennast tarbijana ja toimib keskkonda hoidvalt.	Õuesõppetunnid. Projektipäevad. Materjalide taaskasutamine. Muutumiste ja seoste kirjeldamine.
Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus	
Õpilane tunnetab enda õigusi ja kohustusi kodanikuna keskkonnaküsimustes. Õpilane on valmis koostööks ja salliv teiste isikute tegevusviiside ja arvamuste suhtes. Õpilane õpib hindama üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.	Õppeaineid lõimivad ühistegevused (uurimistööd, rühmatööd, projektid). Üksikisiku roll poliitilises ja majanduslikus süsteemis. Ettevõtluse roll ühiskonnas, riskide ja nende vähendamise võimaluste analüüs. Ideede algatamine ja elluviimine. Avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seosed, nende aluseks olevad põhimõtted, õigused ja kohustused.
Kultuuriline identiteet	
Õpilane omab ettekujutust kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.	Lugupidav suhtumine teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomungusse.
Teabekeskkond ja meediakasutus	
Õpilane tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida vastavalt oma eesmärkidele ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetikale.	Teabevajaduste määramine. Teabeotsingumeetodite kujundamine. Kriitiline teabeanalüüsi oskus (digipädevused, veebiallikate kontrollimine). Meedia osa tööturul.
Tehnoloogia ja innovatsioon	
Õpilane rakendab erinevaid IKT vahendeid õppetöös.	Digivahendite ja digikeskkondade kasutamine õppetöös. Õppematerjalide loomine. AI kasutamise tööriistad.
Tervis ja ohutus	
Õpilase kujuneb vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks	Praktilised tööd, õppekäigud. Enesehindamise testid, eneseanalüüsid.

ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ja kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.	
Väärtused ja kõlblus	
Õpilane on korralik, hoolas, süstemaatiline, järjekindel, püsiv ja aus. Õpilane suhtub tolerantselt erinevate võimetega kaaslastesse.	Kokkulepitud reeglid ja nende järgimine nii koolis kui väljaspool kooli õppekäikudel.

1.7. Õppekeskkond

Õpe toimub erinevates õppekeskkondades (õuesõppeklassis, kooliaias, kooli üldkasutatavates ruumides), looduses, muuseumides, teadushuvihariduskeskustes, ettevõtetes jm). Õppes rakendatakse nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut. Kool pakub kasutamiseks selleks arvutiklassi või iPade.

Karjääriõpetuse õpetamisel tehakse koostööd kohalike ettevõtetega, Töötukassaga ja kohalike koolidega. Võetakse osa erinevatest info- ja õppepäevadest, messidest, mis on seotud karjääri teemadega.

1.8. Hindamine

Õpilane koostab personaalse õpi- või arengumapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna.

Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õppijatele õppetöö alguses.

Hindamisobjektid on:

- 1) praktilised tööd: CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamine;
- 3) infootsing ja -analüüs;
- 4) loomingu- ja ratsionaalsus õppeülesannete lahendamisel;
- 5) teadlikkuse kujunemine peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppetöö käigus loodud materjalid.

9.klass	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Eneseteadlikkuse arendamine	
Õpilane: 1) analüüsib juhendamisel oma väärtusi, võimeid, huvisid, teadmisi, oskusi, kogemusi ja isiksuseomadusi karjääri kujundamise kontekstis; 2) kasutab eneseanalüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel, seostades neid realistlike õppimise ja töötamise eelduste ning võimalustega; 3) mõistab teadmiste ja oskuste ning elukestva õppe tähtsust haridusteel ja tulevases tööelus; on vastutustundlik ja motiveeritud ennast arendama.	Teadlik eneseanalüüs. Karjääri kujundamisele suunatud eneseanalüüsi komponendid: huvid, hobid, oskused, teadmised, võimed, isiksuseomadused, väärtused, hoiakud, vajadused, saavutused, unistused, motivatsioon. Kohanemist ja õpioskuseid mõjutavad ning soodustavad isiksuseomadused, hoiakud ja harjumused. Isiklik õpi-, huvitegevuse ja töökogemus. Tugevad küljed ja arenguvajadused. Minapilt. Enesehinnang. Arenguuskumus.
Võimaluste analüüs	
Õpilane: 1) teab erinevaid tegevusvaldkondi ja ameteid ning mõistab töömaailma üldiseid arengusuundi; 2) mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning teadvustab ennast tulevase töötajana; 3) oskab otsida ja analüüsida informatsiooni õppimisvõimaluste ja tööturu kohta ning kasutada seda oma karjäärivalikute tegemisel; 4) põhjendab oma eelistusi haridustee jätkamisel ning kutseõppe eriala või gümnaasiumi õppesuuna valikul.	Tööturg ja tööjõuturg: tööturu üldine olukord ja arengusuunad. Tegevusvaldkonnad ja töökeskkonnad. Tulevikutöökohad ja -oskused. Ametid ja soorollidega seotud müüdid. Tööandjate ootused töötajale. Õpilase võimalused tööga tutvumiseks. Õppimisvõimalused pärast põhikooli. Eesti haridussüsteem. Alternatiivsed võimalused haridusteel. Õppimine välismaal. Karjääriinfo otsimine, hindamine ja kasutamine.
Planeerimine	
Õpilane: 1) mõistab karjääri kujundamise eesmärgi, sisu ja oma vastutust isikliku karjääri planeerimisel; 2) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga; 3) koostab juhendamisel esmase karjääriplaani, võttes arvesse oma karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid ja alternatiivseid võimalusi;	Karjääri kujundamine ja karjääri planeerimine. Edu, elurollid ja elulaad. Karjääriotsuseid mõjutavad tegurid ja nendega arvestamine. Eesmärkide seadmine. Alternatiivid. Valimine ja otsustamine. Omavastutus. Isiklik karjääriplaan. Muutustega toimetulek. Karjääriteenused.

4) tunneb ja kasutab vajaduspõhiselt karjääriteenuseid.	
Tegutsemine	
Õpilane: 1) algatab ja viib ellu karjääri kujundamisega seotud tegevusi; 2) teab õpilasena töötamise võimalusi ja piiranguid ning mõistab töösuhteid reguleerivate õigusaktide ja töölepingu tähtsust; 3) mõistab kandideerimisprotsessi olemust, oskab võrrelda enda vastavust konkursil esitatud nõuetele ning koostab juhendamisel kandideerimiseks vajalikud dokumendid; 4) analüüsib isiklikku õppimise ja/või töötamise kogemust ja kasutab analüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel.	Töokeskkondadega tutvumise ning töö- ja õpikogemuste omandamise võimalused. Alaealiste töötamisega seotud nõuded ja piirangud. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Tööohutus ja terviseriskid. Tööväärtused. Kandideerimine õpingutele ja/või tööle, sh vabatahtlikuks, vahetusõpilaseks või huvialaga seonduvalt. Kandideerimiseks vajalikud dokumendid. Õpi- ja töökogemuste analüüs. Õppimine edust ja ebaedust.